

«St. Olav utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Oppsigelser må være eksp. i hende seinest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. «St. Olav»s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 I, er åpen hver dag kl. 10—3. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHold: Preken på St. Olavsdagen. — Kjenn din religion. — Kristendommen og kunsten. — Søster Johanne — gulljubileum. — Katolsk kristenliv. — Et besøk i Stephansdomens katakomber.

PREKEN PÅ ST. OLAVSDAGEN HOLDT I ST. OLAVSKIRKEN

av sokneprest pater D. Boers, O. F. M.

Når vi no igjen skal feire Olavsdagen, burde vi først forsøke å bli klar over hva vi mener med å feire denne fest. Ingen av oss er jo opplagt til fest og glede, landet vårt er fremdeles i sorg. Tanken på hva mennesker i dag må lide hele verden over, plager oss som en ond drøm. Ingenting er som ellers. Ja, hva har vi hitinntil ment med å feire Olsok? Var det egentlig stort annet enn at vi hvert år pliktskyldigst pusset opp et nasjonalt ornament som aldri fikk liv og lirte av de obligate talemåter om Norges drott til evig tid som malte landet med sitt blod?

Men er det noe vi i dag ikke har råd til, så er det å slå stort om oss, lulle oss i søvn med forlorne talemåter — og som bekjent er de verste av alle talemåter de fromme og religiøse fraser. Tiden vi gjennomlever no innbyr sannelig langt mer til å revidere både det ene og det andre i det høge og det dype; den krever at vi skal søke bakom de ord og de talemåter vi har levet på og levet for. Det som denne høgtidsdag har tapt i ytre prakt og festivitas, det må den vinne i inderlighet, i dybde, i religiøst alvor.

Der er, menneskelig talt, ikke noe ved Stiklestads krigerske begivenheter som gjorde at Olsok kunde bli en så stor merkedag i Hellig Olavs historie. Stiklestadslaget endte med et nederlag for ham og han selv falt.

Litterærhistorisk sett er Stiklestadaffæren riktig nok som et stort og spennende drama med larm og skrik og sterke farger. Vi ser dem tydelig foran oss, både mengden og de enkelte, såsom Snorre be-

skriver dem så mesterlig i Hellig Olavs saga. Vi hører de kvase replikkene, det djerne norske munnhoggeri like inn til døden. Vi kan skjelve profiler som Tord Folessons, merkesmannen, han som rammet kongsmerket ned i jorden før han stupte.

«Og det er det store, og det er det glupe at merket det stend, om mannen han stupa.»

Men ellers er Olsok simpelthen en minnedag om Olav Haraldsons nederlag og død, når vi ser ganske nøkternt på det. Og allikevel er hans minne uløselig knyttet til dagen. Og allikevel er hans dødsdag fylt av jubel og glede, fordi den fastslår at «mannen som stupa» har vunnet en stor seier i nederlaget, har vunnet liv i døden. Fordi den fastslår at her ble kronen satt på en manns vekst i hellighet.

Olav Haraldson ble nemlig ikke Hellig Olav på én dag. Han hadde sin lutringsveg å gå, sin korsveg. At han har gått denne veg trofast helt til ende, at han besvarte Guds nåde ved å gå helt inn for oppfyllelse av Guds vilje — deri ligger hans personlige hellighet, og derfor er Hellig Olav til alle tider blitt et eksempel for all verden, men især for sine kristne landsmenn.

Vi ser en fast utviklingslinje i Hellig Olavs liv.

Først den unge, gjeve vikingehovding på utferd «når stiv kuling strammet seilene». Vi ser ham på rideturer i sommernettenes skumring. Vi ser ham glad og selvsikker i stridsmennenes krets og hører hvordan skaldene berømmer hans krigerdåd. Det andre stadium i Hellig Olavs liv er at den unge viking utvikler seg til riksbyggeren Olav, den kristne statsmann og hersker, mannen med det høge kall

å skape enighet og fred i landet ved å bygge sitt folks liv på kristenrettens hellige lover. I dette stadium av sitt liv er Hellig Olav på toppen av sin makt og menneskelige storhet. Her er han typen på den norrøne mann som er lidenskapelig forelsket i rettferd og derfor strider for å få retten fram, koste hva det koster.

Men Gud hadde større planer med Olav Haraldson enn at han bare skulde stå for etterslekten som ideal-typen på det rettskafne norrøne sinn. Gud vilde at han skulde bli en helgen. Og mellom jordisk rett og Guds rikes rettferdighet er det enno ofte et veldig sprang. Også de nordiske mennesker i hedensk tid hadde en overveldende følelse av menneskets tragiske lodd: «Det gode som jeg vil, det gjør jeg ikke, men det onde som jeg ikke vil, det gjør jeg.» Å framstille de norrøne folks mentalitet før møtet med kristendommen som skinnende og fjollet optimistisk — en slags smørblank og kampfrisk lystro — det er en nokså fantasiløs baktalelse. Også Hellig Olav måtte kjempe den gode strid mot verdens krav og sin egen gjenstridige natur, den gode strid som ingen kan unngå hvis han vil berge sin sjel frelst til det evige liv. Han måtte lutres og renses i motgangens og fristelsenes ild. Han måtte med Guds hjelp danne og meisle sin menneskenatures harde stein inntil det omsider av det rå emne framstod en menneskelig tro kopi av den himmelske Faders fullkommenhet.

Sagatradisjonens Olav elsket lidenskapelig makten. Hans kamp for kongedømmet var nok i siste instans en kamp for Guds rike og dets rettferdighet. Men hans maktlyst var altfor umettelig, hans maktglede for ubendig — den var for meget grumset av egoistiske elementer. Egoismens slagg måtte renses ut av hans sjel. Og da hendte det at kong Olav ble en konge uten land i landflyktighet i Gardarrike.

Kong Olav hadde vært viking, grisk etter gods og det «raue gull». Denne rikdom måtte han gi avkall på. Han måtte lære ene og alene å stole på den rikdom som ikke ransmenn kan røve, ei heller rust eller møll fortære.

Kong Olav var kvinnekjær som de fleste menn av Hårfagreætten. Han måtte lære å bøye seg for Guds lov om renhet i handel og vandel og erkjenne at det var urett som han i yngre dager holdt for sin rett.

Hellig Olav er, Gud skje lov, ingen glansbilledhelgen i kremgule farger. Han er ingen eksentrisk helgen. Han er en meget menneskelig helgen. Når hans skikkelse likevel virker så sterkt, er det fordi den står i slik skarp kontrast til hele den verden han lever i. Han er «mannen som er tvert imot». Det måtte denne ætling av en hardfør slekt bli, hvis han for ramme alvor valgte Kristus til sin herre og høvding. Han måtte gå tvert imot alle sine frenders og fellers mening om hva som gir livet verd og hva som er en manns verdighet og ære. Alle omkring ham hadde i bunn og grunn bare ett mål: være sin egen herre, være seg selv nok.

Hellig Olav blir den i motgang prøvede mann; han har sett alle sine jordiske idealer briste og han har forstått at det er lite alt i hop lagt. Han kunde ikke

mer være seg selv nok. Han vilde ikke mer stole på egen kraft alene. For fullt alvor erkjente han sin Gud som sin herre og høvding og i denne høvdingens hender legger han sitt liv, ubetinget og uten forbehold.

Således ble denne stolte herskernaturen lutret til den dype kristne innsikt i Stiklestads betydning, at først må hvetekornet falle til jorden og dø, for i sin død å kunne bære megen frukt. Som en har sagt:

«Drue var jeg, presset er jeg, vin blir jeg.»

Før han kunde bli den funkende vin i Guds kjærlighets gylne kalk, måtte Olav Haraldson først avdø fra seg selv, fornekte sin hedenske naturs primitive krav og denne verdens plumpe krav. Denne hans åndelige død, som ble kronet ved martyrdøden, på Stiklestads slagmark gav ham «evig ære i kjærlighet». Denne død ble for ham adkomstbrevet til hellighetens udødelighet.

Derfor heter det i den gamle sekvens — Lux illuxit latabunda — som i vårt folks katolske og nasjonale storhetstid ble sunget over hele Norges land — fra dommen i Nidaros til den minste stavkirke:

Gloriosus hodie.

Himlens hellighet no bier.

Christi martyr gloria.

Kristi martyr, ved den

seier

Sublimatus solio.

Som han vant i dag for

Gud.

Høgtidsdagens evangelium forkynner oss det glade budskap om Kristi etterfølgelse på selvfornektelsens og korsets veg: «Den som vil bevare sitt liv skal miste det; men den som mister sitt liv for Kristi skyld, skal finne det.» Dette er den høge visdom vår episteltekst taler om, den visdom som gav Hellig Olav seier i en hard strid, så han skulde sanne at Guds visdom er mektigere enn alle andre ting. Denne verden tror ikke på Guds visdom. Guds visdom er bare dårskap for den og dens barn. Denne verdens visdom ideal er det autonome menneske, det selverlige menneske, mennesket som er seg selv nok. Og skal dette menneske ha en eller annen tro, vel så er det en slags glad og fornøyd, og overfladisk udogmatisk og uforpliktende lystro, som aldri krever at en skal sette operasjonskniven i sitt eget syndefulle og bortskjemte kjød. Forresten gis det nok av kristne mennesker som i hvert fall i praksis deler den samme tåpelige anskuelse.

Men kristendommen er ingen mild lære i den forstand at en kan ta til takke med subjektive lystfornemmelser i overbevisningens og handlingens sted.

Den der, som Hellig Olav vil være en sann kristen, skal nok erfare på legeme og sjel at hans liv blir dradd inn i korsets krets, der det heter at en skal fornekte seg selv, bære korset, at en skal miste sitt liv for å finne det.

Korsets tale, ordet om selvfornektelse er Hellig Olavs budskap til oss i dag. Hans eksempel minner oss om at skal vi være kristne, da kan vi ikke nøye oss med å være pene og pyntelige, forsiktige og korrekte mennesker som vil være snille og hyggelige og

Kjenn din religion.

Av A. J. LUTZ. O. P.

F. Andre nådegaver.

Foruten den syvfoldige inspirasjon som bunder i vårt personlige livssamfunn med Gud, finnes det i Kirken enno andre nådegaver av den Hellige Ånd som ikke alle kristne blir delaktige i. Det er nemlig nådegaver som ikke har den personlige helliggjøring til formål, men andre menneskers frelse og framgang og Kirkens felles vel. Deres virkninger er derfor ikke skjulte i sjelens indre, men åpenbarer seg utadtil. «En får visdomsord ved Ånden, en annen kunnskapsord ved den samme Ånd, en annen tro ved den samme Ånd, en annen gave til å læge i den ene Ånd, en annen å virke kraftige gjerninger, en annen å profetere, en annen å dømme om ånder, en annen å tale forskjellige tungemål, en annen å tolke det som blir uttalt. Men alt dette virker den ene og samme Ånd som deler ut til hver især ettersom han vil» (1. Kor. 12, 8—11). Alle disse gaver går ut på forskjellige «tjenester» i kirkesamfunnet. De gir snart myndighet til å forkynne den kristne troslære, snart makt til å bekrefte den ved under og tegn. «Men

ha det trygt og godt og gjerne litt høgtidelig fra tid til annen.

Hellig Olavs eksempel lærer oss at Vår Herre har brakt ild på jorden og at Han ikke har gjort det forat vi skal få varme våre blåfrosne, halvdøde fingre ved den flammende himmelske kjærlighets ild. Ild skal brenne og ild skal fortære og da først Guds ild. Den vil fortære alt det i vårt liv som står Gud imot. Guds ild vil tenne kjærligheten i våre hjerter, så vi kan bli nye og hellige mennesker som fra dag til dag mer og mer omskapes til likhet med Kristus Jesus.

Hellig Olavs eksempel lærer oss at:

«Innover gjelder det nu
inn i vår evne og inn i vår hu
inn til evighetskallet.

Kunde vi dog ville det største vi vet
og fylle vårt sinn med uendelighet.»

Men vegen inn til evighetskallet er korsets, selvfornektelsens veg, hvor det gjelder å rense ut alt som står evighetskallet i vegen. Det kan være verdslighet, en ubendig trang til adspredelse og nytelse, en livslyst som ikke vil la seg tøyse og som hindrer oss fra å se det evige mål for vårt liv, enn mer fra å sette noe inn på å nå det. Det kan være vår egoisme som unnskylder seg selv og sitt eget og narrer oss til å speide ene og alene etter splinten i vår brors øye, men ikke merke bjelken i vårt eget. Det kan være tilfredshetens skikkelighet, en pyntelig og delikat moralisme

disse tegn skal følge dem som tror: I mitt navn skal de drive ut djevler; de skal tale med nye tunger; de skal ta med hendene i ormer, og om de drikker gift, skal den ikke skade dem. De skal legge hendene på de syke, og de skal bli friske» (Mark. 16, 17, 18).

Blant disse tegn er det især to som ofte er gjenstand for sorgelige misforståelser, nemlig «gaven til å læge» og gaven til å «tale i tunger». Til alle tider fantes det i Kirken hellige menn og kvinner som hadde fått av Gud makt til å helbrede syke. Den moderne «Christian Science» eller «mindcure» oppfatter denne nådegave i den forstand at enhver kan frigjøre seg selv fra all sykdom bare ved fast å stole på Gud. Sykdom og andre skrøpeligheter skal bare være illusjoner. Disse illusjoner skal forsvinne så snart en husker på at «Gud er alt i alle». Dette ord av Paulus tolkes i panteistisk mening, som om mennesket i den grad kunde leve seg inn i Gud at det fikk det samme vesen som Gud. Lykkes det for en å overbevise seg selv om det, eller å vekke denne overbevisning hos andre, så blir all sykdom borte uten læge eller medisin. All den stund Gud er absolutt fri for lidelsen,

som gjør oss blinde overfor vår egen avstand fra målet og ufølsomme overfor den indre fattigdom som gjemmer seg bak vår ulastelige fasade. Det kan også være et virkelighetsfjernt fantasi og drømmeliv som tilslører for oss hvor jammerlig vi kommer til kort i livets virkelige prøve, hvor egoistisk vi kretser om oss selv, hvor lite vi når alt kommer til alt føler for Gud tross våre fromme talemåter, hvor lite vi gjør for andre, tross alle våre høgtidelige forsikringer om det motsatte.

Venner:

Kunde vi dog ville det største vi vet
og fylle vårt sinn med uendelighet.»

Vil vi fylle vårt arme hjerte og vårt skrøpelige sinn med uendelighet, da må vi gå Hellig Olavs veg,
— inn til evighetskallet.

«Drue var jeg, presset er jeg, vin blir jeg.»

Fordi Olav Haraldson hadde trampet sin egen hedenske natur under fot og arbeidet og bedt for Guds rikes og Guds rettferdighets seier i seg selv og i den verden hvor han hørte heime, ble han Hellig Olav. For oss gis det ingen annen veg inn til evighetskallet enn den veg Hellig Olav gikk. «På den tid sa Jesus til sine disipler: Vil noen komme etter meg, da må han fornekte seg selv og ta sitt kors på og følge meg. For den som vil bevare sitt liv skal miste det; men den som mister sitt liv for min skyld, skal finne det.»

Amen.

Kristendommen og kunsten.

Av msgr. K. KJELSTRUP

I.

Schiller har en gang uttalt de dype ord: «Alt skjønt og sant har likesom sakramentene et ytre tegn og en indre virkning.» Legg merke til at han går ut fra at det sanne og det skjønne hører sammen — de to ting kan ikke skilles. Respekten for livets evige lover og den fornuftsmessige erkjennelse av det sanne og egentlige mål for vårt mennesketilvære er nødvendige forutsetninger for at kunsten skal være tro mot sitt opphøyede kall.

Dette har vår tid for en stor del glemt. Det er et resultat av de uklare begreper om kunstens oppgave. Den skrikende falske setning: «l'Art pour l'art» — kunsten for kunstens egen skyld — vitner tilstrekkelig om det. For over alt hvor den er knesatt, er kunsten fra å være en av menneskeåndens herligste livsytringer sunket ned til å bli en museums- og gallerikunst. Folket eier den ikke mer. Ser vi det f. eks. ikke her heime i Norden så tydelig som vel mulig? I middelalderen og enno i renessansen eide vårt folk kunsten. Den smykket ikke alene kirkene og husene til de rike, men

så er også vi hevet over all legemlig og åndelig nød, når vi er blitt ett med ham. Denne tankegang har intet felles med kristendommen. Panteisme er hedenskap. Vi kan bare ikke forstå hvorfor Christian Science innskrenker seg til å gjøre oss delaktige i Guds absolutte lykke og ikke i hans andre egen-skaper, f. eks. allvitenskap.

Gaven til å tale i tunger var en nokså hemmelighetsfull foreteelse i de menigheter som apostlene grunnla i den hedenske verden. Det hendte at en eller annen under de religiøse møter ble grepet av en ekstatiske begeistring og i denne tilstand av hellig rus, talte til Gud eller om Gud med uartikulerte rop eller uforståelige ord, men som allikevel kunde bidra til forsamlingens andakt når den skjulte mening ble forklart ved en tolk. Slike fenomener kunde ha sin årsak i religiøse vaner som de kristne hadde brakt med fra sin hedenske fortid, f. eks. i det hellige raseri som de innviede i de hedenske mysteriereligioner kunde bli grepet av. Disse former for religiøst liv fikk selvfølgelig i kristendommen et nytt og høyere innhold under inspirasjoner av den sanne Gud. Det å tale i tunger bør ikke forveksles med det som hendte på pinsedagen da apostlene forkynte Guds ord for mennesker fra mange fremmede land og ble forstått av alle. Tungetalerne i Korint ble ikke forstått av noen, unntagen av dem som hadde fått gaven til å tolke. Gaven til å tale i tunger ble allerede etter Paulus eget vitnesbyrd sterkt overvurdert av korintierne eller misbrukt eller ettergjort av religiøse psykopater. Apostelen var nødt til

gjennomtrengte alt ved kunsthåndverkets store utbreding. Men hvor er no kunsten i de tusen heimer? Det enkle men likevel kunstferdige husgeråd er avløst av de smakløse galanterivarer. Kunsten er blitt til en luksusartikkel for de rike og fornemme, i likhet med østers og kaviar, ikke en mektig og foredlende faktor i livet.

Men — vil folk innvende — ofres det ikke store summer på utsmykningen av våre byer. De mektige løft som stat, kommune og privatmenn tar t. eks. i våre skandinaviske land, for å smykke våre offentlige plasser med gedigne kunstverk — de arkitekt- og kunstnerkonkurranser som foranstaltes for å gi oss kunstnerisk fullvektige byggverk — for ikke å tale om det no så aktive arbeid for «kunst i skolen» — vitner ikke alt dette om at kunsten den dag i dag betraktes som en kulturfaktor av rang? Jo, at den betraktes som en oppdragende og foredlende faktor i livet — det kan vi være enige om. Men trass i alt dette er kunsten i våre dager blitt noe for overklassen — museums- og gallerikunst, luksus, om en vil — og det skjønt kunsten og det

kraftig å si fra, især å minne om at slike nådegaver, selv om de er ekte, ikke skal tjene egenkjærligheten, men være til oppbygging for menigheten. Med tiden ble tungetalerfenomenet sjeldnere og sjeldnere. St. Johannes Krysostomus (347—407) innrømmer allerede at meget av det som Paulus sier om tungetalere er uforståelig for ham «fordi, sier han, «vi ikke kjenner til de ting som dengang forekom, men ikke lenger hender i våre dager». Dette bekrefter formodningen om at det i Korint dreide seg om ekstaser som i sin ytre form var beslektet med hedensk mystikk. På apostlenes tid var denne jo i sin fulle blomstring. Paulus hentyder nettopp til den kjensgjerning at omvendte hedninger enno etter sin dåp kunde bli fristet til å blande hedensk «raseri» inn i sin kristne tro. «Men om de åndelige gaver, brødre, vil jeg ikke at de skal være uvitende. De vet at mens de var hedninger, gikk de etter de målløse avguder alt ettersom de ble ført. Derfor kunngjør jeg for dere at ingen som taler i Guds ånd, sier: «Forbannet være Jesus!» Og ingen kan si: «Herre, Jesus», uten i den Hellige Ånd» (1. Kor. 12, 1. 2. 3).

Det virker derfor nokså forbausende og pinlig at kristne i vår tidsalder igjen betrakter tungetalen som en bestanddel av den kristne religion, mens den bare var et tidsbestemt fenomen, og i den grad uvesentlig for det kristne trosliv at Paulus — det framgår av hele kapitel 14 i første korintierbrev — nærer en mistanke og en viss frykt for den, og omtaler den ikke uten en smule ironi.

skjønne etter sitt innerste vesen står i det inderligste forhold til livet. Således har kunsten mistet det store sosiale verd den eide i f. eks. middelalderen og renesansen.

Og hva serveres det ikke for publikum under titelen «kunst»? Vi lever jo i kinoenes og kabaretenes gullalder. «Underholdning» er løsenet — gjerne så nervepirrende og sanssefengslende som mulig. Folk har forlatt de sunne og frodige gressganger og er kommet ut i ørkenen. Kino- og kabaretlufften er til og med trengt inn i litteraturen og har forflyktiget dens moralske verd. Overalt møter vi en holdningsløshet som for den dypereskuende nødvendigvis fortøner seg som en følge av at vår tids kunst mangler faste retningslinjer — den har frasagt seg all forbindelse med de høgre verdier i livet. Den anerkjenner ikke nødvendigheten av å tjene livets evige, uforanderlige lover. Den har emansipert seg til alle sider og vil bare skattes og vurderes for sin egen skyld — «l'art pour l'art» — kunsten for kunstens skyld.

Et blick på historien bør vise oss hva det var som i svunne århundrer betinget kunstens inderlige forhold til folkelivet. Som en rød tråd går det gjennom alle kunstens annaler: Undervurderes kunstens etiske betydning, gir den seg tøylessløsheten i vold, da mister den samtidig evnen til å bli folkelig i ordets sanne og egentlige forstand.

Vi vender oss først til grekerne, deretter til romerne for siden å se hvordan kristendommen opptar den antikke kultur og gir kunstneren ildåpen ved å oppstille høgere idealer enn de tidligere kjente og derved nye krav til kunstens sjelelige innhold.

Hos de gamle hellenere stod kunsten høgt. De hadde en vidunderlig evne til å oppfatte tilværet harmonisk, og det var en inderlig forbindelse og gjensidig befruktende vekselvirkning mellom tankens og kunstens verden. Du Bois-Reymond sier med rette: «Menneskeånden stråler herligst der hvor kunsten forener seg med vitenskapen.» Under Hellas' blå himmel ved Middelhavets solrike bredder levde et folk som ytet sannhet og skjønnhet en ærefryktsfull kultus. Store tenkere og store kunstnere fostret dette landet i sin blomstringsperiode. Filosofien og kunsten dannet sine skoler som har hatt blivende verd for de kommende slekter. For den greske tenker stod det guddommelige vesen ikke bare som den utgrunnelige siste årsak til alt, men til like som den fullkomne skjønnhet. Det var lengselen etter dette evige hvilepunkt som gav Platons ånd vinger. Han hadde fra Sokrates arvet den dype trang til å finne et tankeinnhold som hadde gyldighet i seg selv. Men da hans verdensanskuelse var enno mer omfattende enn Sokrates', førte han den naturlige erkjennelse så langt som det overhodet er mulig å føre den uten bistand av en overnaturlig åpenbaring. Platon formulerte kunstens ideal blant de hedenske hellenere i følgende ord: «Vi måler det skjønne etter en skjønnhetsidé som har sitt eget virkelige tilvære i en ideell verden over himmelen, og som ble beskuet av enhver menneskesjel før dens forening med legemet. Denne idé er hos oss eller i Gud, og den er den sanne, fullkomne skjønnhet. Av den låner enhver annen skjønnhet sin ynde, men bare som et bilde eller en svak avglans. Bare ved min-

Søster Johanne -- gulljubileum.

Hvem kjenner ikke søster Johanne? Her i Halden er det iallfall ingen og i mange mils omkrets er det utallige som er blitt pleiet av henne og aldri glemmer henne. De som har lært henne å kjenne, kan ikke glemme søster Johanne. Intet under at alle vil ha et, når hun henimot jul kommer med vårt julehefte. Er man på et annet sted, kan det hende at noen spør: «Lever søster Johanne enno?» «Jo da.» «Hun må da være svært gammel?» «Neida. 85 år.» Og hun fortsetter trofast med det som har fylt hele hennes liv. — Bønn og arbeid. Ora et labora, er visst hennes valgspråk.

Søster Johanne — hennes borgerlige navn var Balbina Gröll — ble født den 24. januar 1859 i Altenberg, Bayern. — Hun kom til Norge sammen med foreldrene i 1872. Da hun var 23 år trådte hun inn hos St. Josefsøstrene og gjennomgikk sitt noviciat i Chambery, Frankrike. I 1883 kom hun tilbake til Norge og avla de evige løfter 29. juli 1894. Hun virket først på St. Josefs Institutt i Oslo, deretter på Vår Frue Hospital. Da St. Josefsøstrene i 1887 begynte sin virksomhet i Halden, var søster Johanne en av de fire søstre som var med på å grunnlegge St. Maria-Hospitalet i den beskjedne tregård som no er prestebolig. Hun virket også noen år i Drammen og har fra 1905 uavbrutt virket på St. Josefs Hospital i Halden.

Søster Johanne!

Til lykke med de mange skritt på klosterlivets bane. Og lykke til din framtidsskritt her under korsets fane.

B.

net om denne himmelske skjønnhet formår vi å verdsette den jordiske.»

Det er selvnlysende at en så hog forestilling om kunstens vesen og opprinnelse måtte gi den en dyp etisk betydning for grekeren. Nuplatonikeren Plotinos priser således det skjønne i følgende ord: «Sjelens skjønnhet beror vesentlig på friheten for begjæret, på løsrivelsen fra det materielle, kort sagt på framgang i dyden, og ved hjelp av denne og den lengselsfulle kjærlighet nærmer sjelen seg i alltid høgere grad til det godes ut-spring, til Gud.»

Grunnen til storheten i den greske kunst er altså først og fremst å søke i dette etiske syn på kunsten samt i den omstendighet at den passet så vidunderlig inn i naturens ramme. For la oss huske at det i virkeligheten ikke var guder billedhoggerne meislet, men ideelle menneskeskikkelser.

I det gamle Hellas blomstret derfor kunsten og så lenge grekerne stod som et sedelig og kraftig folk. Men korrupsjonen kom, og — som historien kan vitne om — da sedene forfalt, mistet folket den skapende evne. Lysestaken ble flyttet. Lyset ble likevel ikke slukket helt, men ble til en rykende tande inntil det først i katakombenes gravhvelvinger og oratorier og siden under den romanske og gotiske kirkes hvelv utstrålet en hittil uanet glans og skjønnhet.

(Forts.)

KATOLSK KRISTENLIV -

Tilegnet alle konvertitter.

(Forts.)

Du er ikke gått feil av vegen og ingen annen Kirke i verden kan hjelpe deg i din nød — har du bare utholdenhet vil du erfare at Gud har hjelpen rede til deg i sin gamle Kirke.

Han kjenner «den fortapte sønn», «det villfarne får», «den bortkomne penning» — slik føler han for deg. Og slik føler og tenker Kirken for deg.

No kaller Jesus på deg — no er det nådens tid og stund. No slår den time hvor han vil fri deg ut av ditt nedverdige fangenskap, og gjøre et menneske blant mennesker av deg. Løse deg av syndens treldom og sette deg over i sin nådes vidunderlige rike.

For hvilken pris? Og hvorledes?

Din hovedfeil har vært at du har villet kjempe selv.

Du må oppgi å kjempe selv for du er altfor svak til det. Du må ydmyke deg så dypt at du ikke tenker å ville behage Gud ved å stå seirende fram for ham. Du må ydmykt tigge ham om hjelp fra time til time og være glad for hver stund av nåde uten synd.

Det er ditt *hovmod* Gud har knekket — han vilde ikke den stolte seier, men den ydmyke hjelpeløshet, erkjennelse av din avmakt, ropet fra avgrunnen. No må du lære at du enn ikke kan elske Gud uten han hjelper deg til det. Du må nå å gi deg helt hen til ham som et hjelpeløst barn. Du må elske ham *tross* i din synd, dine fall.

Ved *korset* har han gjenløst deg, og ved *korset* vil han gjenløse deg. Den pris må du betale — men er den for kostbar etter alt du har opplevd?

Av deg selv kan du ikke alt dette for du er *syk* og du vil bli ved å være *svak* i år framover. Du trenger en *læge*, en *prest* til å hjelpe deg. Du må søke en læge, ha hel tillit til ham og *bli* hos ham. Får du mot til å søke ham *med en gang* er det bra for deg. Det blir kan hende som å gå gjennom levende ild fordi du helst vil skjule din elendighet — men det er det eneste middel til å bli fylt med kjærlighet til Gud og frykt for deg selv. Og du må være absolutt *lydig* mot ham og absolutt *åpen* overfor ham hva det så enn koster. Det er *korset* du skal ta opp!

Jeg kan ikke love deg at du skal bli frisk på én dag skjønt jeg har sett slike tilfelle — men jeg lover deg at *alt blir som nytt for deg* og at du er på den beste og eneste veg til full helbredelse.

Valget står mellom dette — eller: fortsettelse av det Helvete du hittil har levd i og hvis flammer du har følt kom fra det evige Helvete. Si så ikke at Gud ikke er nådig!

Troen har du, *håpet* er ved å oppfylles, *kjærligheten* drar deg. *Nåden* i alle dens former er sterkere enn Satan i all hans makt.

Salig er du som hører dette og gjør deretter enno i dag!

Velsignet være den som vil be for håpløse sjelers frelse!

XXII

HÅNDEN PÅ PLOGEN

Fra Guds ord vet vi at ingen som har lagt hånden på plogen er skikket om han *ser seg tilbake*.

I rent menneskelige ting er det en sannhet:

Hva du er, vær fullt og helt —
og ikke stykkevis og delt!

Og enda mer sannhet er det i Guds rike. Ingen kan tjene to herrer. Katolisme er noe så absolutt og avgjort at den utelukker all halvhet, alle kompromiss.

Det kan ikke sees tilbake til Egyptens kjøttgryter — eller til siden til hedningenes lyster — aller minst kan det sukkes etter *gamle* guder eller *fremmede* guder.

Er hånden lagt på plogen så heter det: fremad i Jesu navn!

*

Mon ikke mange av oss som har hatt en from oppvekst i folkekirken og som har våre beste ungdomsminner før konversjonen fra alterbord og salmesang — mon ikke mange av oss til tider kan gripes av en svak heimvê?

Ikke særlig sterkt, en tanke eller to — — — men det *var* de gamle toner! Og vi skal ikke fornekte dem — Gud har dratt oss ad den veg og skal vi da forakte, enn si hâne Guds veg?

På den andre siden skal vi huske at det er *sirenerøster*, fristelser til å slippe taket om dagen for å se seg tilbake. Da blir vår skjebne som *Lots* hustru.

*

Men hvor ofte feiler ikke konvertitter til den motsette side! De ser ikke tilbake i stille takk for Guds veg — de ser seg tilbake for å kaste stein (og til tider smuss) på dem som ble igjen.

Man hører konvertitter tale om protestantisk bønn, tro, tale, altergang og religionsøvelse som om det var hedenskap. Og man hører fanatikere blant «fødte» katolikker gi denne tale sin fulle tilslutning.

Hvor misforstått! Hvor fattig — og hvor ugudelig!

Store konvertitter har aldri gjort det — les Newman og Robert Hugh Benson!

Alle har vi tidligere mottatt Guds nåde gjennom ufullstendig nådemidler — men det *var* Guds nåde. Vi har da ene å *takke* for den tid og de forhold.

Vårherre har aldri *hånet* sine motstandere enn si kastet smuss på dem — det var bra for hans nye etterfølgere om de husket dette!

*

Ikke se tilbake — hverken mot den ufullkomne tros skjønne klang — eller mot fortidens synder. De har fått tilgivelse og det tjener ikke til noe å stirre på dem. De eksisterer ikke mer. «Konversjon» er *omvendelse*, er et brudd med alt forbigått, en bortvenden fra det og henvendelse til Guds sanne Kirke.

Hvorfor advare så sterkt? Jo, fordi det i alle kon-

vertitter, selv i de beste og klokeste, er fare for *fracfall*.

Avgrunnen drar — det har alle erfart, fra høye bruer og tinder. Den slapper hjertet og gjør svimmel.

Ikke alltid — for noen enn da aldri. Men de fleste har kjent de øyeblikk da løgnen og synden var det mest lettvinde og da fornektelse og *fracfall* kunde se ut til å være en vinning. Derfor: ikke se tilbake, men se fram ad veggen mot korset og — bak dette mot kronen!

*

Og dog skal vi i en viss forstand se tilbake: for å gjøre vårt *regnskap* opp.

Vandrer vi hele vår livsveg i *ett strekk* like til dødstimens regnskapsoppgjør blir vi trette og avskjærer oss fra muligheten av å gjøre et stykke av veggen om hvis vi var slått inn på en uriktig sti.

En god måte å «se tilbake» på er at vi hver kveld gjør regnskapet opp for den dag. Foruten at vi regelmessig — hver uke eller hver 14. dag — gjør det samme for Guds tjener i et godt skriftemål. Og at vi også en gang årlig tar oss ro og stillhet til å gjøre årets regnskap opp for å undersøke fram- eller tilbakegang, høste erfaring, fatte beslutning og søke vegledning.

En årlig *retrett* er det store middel — sammen med daglig aftenransaken og regelmessige skriftemål — til å gjøre framskritt. Man bør spørre sin sjelesørger hva form han anser for den beste for meg: *retrett*, et par gode samtaler, et klosterbesøk, en skriftelig redegjøren for meg selv og ham — — eller hva han no vil anwise.

Har vi slik et øyeblikk på denne gode måte «sett oss tilbake» skal alt det der ikke lenger beskjefte oss. Da skal vi igjen se fremad og med hånden fast på ploegen arbeide videre i Guds vingård .

XXIII

BEGERET SOM FLYTER OVER

Et menneske sa: «Så kan Gud altså ikke være til.»

Han var på fortvilelsens ytterste avgrunn — i løpet av en natt hadde han mistet sin unge hustru og deres første barn, en deilig pike på fem dager. De hadde like nådd å få henne heimedøpt. Dag og natt hadde han kjempet og bedt. Han hadde ransaket sin sjel om han hadde fortjent et slikt slag — nei, han hadde ikke forskyldt Guds vrede. Han var beredt til alt — han hadde avlagt store løfter — — men Gud *måtte* ikke ta disse to.

Og no lå de der i all dødens kalde redsel. Og det skulde kalles en kjærlig Gud! Nei, det var ingen Gud til — Gud var bare menneskets skygge ute i verdensrommet og no forsvant også den i dødens mørke.

Et annet menneske sa: «Så kan Gud altså ikke være til!»

Dag og natt hadde han tenkt, bedt — no var han trett. Begeret var flytt over.

«Krig og rykter om krig», sult, sykdom, mord, overfall, sabotasje, forfølgelse, klassehat — — — hele menneskedyrets brutale eller listige ondskap — — —

Flammende fanatiske sekterer, religiøst vanvidd, bankeånder, hysteriske håndpålegg — Antikrists mirakler — rasjonalismens, materialismens tærende gift — det opplyste hedenskapets umoralske pest — Satan i lysenglens drakt — — og alt det tåler Gud, tåler sannhetens og fredens Gud som ved et ord *kunde* (hvis han kan, ja!)

endre det. Nei, det var en mild svermer som døde på Golgata og hans Gud, Kristi «Fader» var menneskehets skjønneste drøm. Men no var dette menneske våknet av drømmen. Begeret var flytt over.

Et tredje menneske sa: «Så kan Gud altså ikke være til!»

Han hadde stridd «troens gode strid», men no var han beseiret. Fra sin konversjon av hadde han bedt, holdt fast ved troen og sakramentene. Han hadde gjort mer enn det: han hadde tatt del i åndelige øvelser, holdt novener og vigslet seg med sjel og legeme til Vårherre — hadde vært *mer* enn en alminnelig from konvertitt. Han hadde drevet askese og høy askese — hadde gitt avkall på tobakk og spiritus og blott leie og mange tillatte fornøyelser — og dog lå han no i smusset. Og på sin slatte fiende satt Satan og flirte: «Hva hjalp det deg, du fromme sjel!» Når Gud kunde tillate det så var han ingen god Gud — så var han ikke til — —!

Disse tre mennesker er som kors ved randen av den avgrunn langs hvilken vi vandrer: her er mennesker styrtet ned. Der nede lå de — de var ikke døde enno. De var som den mann både prest og levitt gikk forbi. Enno til å redde.

Så kom *den barmhjertige samaritan* forbi, og han bøyde seg over dem og heldte ordets olje og *kjærlighetens* vin i deres sår, forbandt dem med *visdom* og brakte dem *Kirkens* herberg

Til den første sa han: «Du sier at Gud ikke er til fordi han har tatt din hustru og lille pike. Men han har tatt dem er han da også til. Og hadde han tatt din *nabos* hustru og lille pike eller tatt en hustru og lille pike fra ett deg helt ukjent menneske, da var du overhodet ikke falt på den tanke. Den kom til deg fordi du så mer på *deg selv* enn på Gud. Fordi du sa: Gud har tatt *min* hustru og *min* lille pike fra *meg* og ikke: Gud har tatt *to sjeler* heim til *seg*. Det skjer nemlig hver dag og hver time at Gud henter sjeler heim når hans *stund* er kommet. Og han gjør det både for sjelenes skyld og for deres kjæres skyld og det har aldri forarget deg, aldri brakt deg til å fortvile. Om du no vilde se på dine døde som Guds kjære sjeler hvis mål er himlen, da ble din smerte vel ikke mindre, men den ble en Guds gave og da ble din tro både reddet og styrket.»

Til den andre sa han: «Vårt menneskeøye er blindet av den naturlov at vi ikke kan se *gjennom* tingene, ikke kan se *baksidene*. Men troens øye kan få når det blir opplyst av Guds ånd lov til å skimte Guds mening i skjæret av hans ord.

Ingen har lovet deg at du skal forstå Guds motiver eller fastsette grensene for hans tålmod. Ser du enn altfor klart hatets og voldshandlingenes ild og kjenner du stanken av blod og brunst og svett og penger og morass — så se dypere, se bakover, se *gjennom* tingene! Der vil du se en annen ild: ilden fra millioner av alter hvor Guds sonn, verdens Frelser, daglig ofrer seg for den verden som «ligger i det onde».

Og du vil spore en annen drift: *odor suavitatis* fra millioner av munkers og nonners kor, fra hundre av millioner kristnes bønner, blandet med duften av det store, evige offer. Og du vil forstå at som Abrahams

bønn skånet Sodoma, slik skåner Kirkens bønn og messeofret Babylon til det ny Jerusalems time gror bak verdensundergangens luer.»

Men til det tredje menneske sa han: «*O, felix culpa!* Du kan som Augustin nå til å prise Gud for den bitre erfaring hvis du gir Helligånden lov til å lære deg: at intet skjer ved *vår styrke, vår dyd, vår kraft, vår fromhet* — men alt ved Guds uutsigelige barmhjertighet i Kristus Jesus. *Han* har ikke latt deg falle, men han har *tillatt* — om enn med smerte! — at du falt fordi han ikke vilde ha din ranke, stolte, selververvede dyd, men ditt angerfulle og sønderknuste hjerte, som han no lenges etter å lage og rense ved Kristi blod i botens sakrament. Du har ikke «fryttet alt av deg selv» og «håpet alt av Guds nåde». Du har ment at Guds nåde skulde *hjelpe deg* i din kamp, ikke at du skulde *samarbeide med Guds* nåde i dens verk. Gjør trygt korssets tegn, ryst Satan av deg, gå og skrift, kast deg i Guds ufattelige barmhjertighets armer, og bli så fast ved bønn og andakt og askese og sakramentene, men på bakgrunn av Jesu blod og i skyggen av hans kors.

(Forts.)

Et besøk i Stephansdomens katakomber.

På en forretningsreise i desember 1943 hadde jeg anledning til å oppholde meg i Wien i noen dager. Var Mellom-Europa ellers sterkt preget av krigen, så gav Wien et forbausende fredsmessig inntrykk. Gatene var fullt opplyst til klokken åtte om aftenen, det var mange biler å se og en hadde inntrykk av at livet gikk sin gang tross allt.

Wien er en vakker by og har alltid vært alles reisendes ønskemål. Hvor en snur seg finner en kunst og herlig arkitektur i kirker, slotter og praktbygg og heldigvis er enno ikke noe av dette blitt offer for bombekrigen. De mest kjente av monumentene som står svært utsatt, f. eks. Pestsäule med Mariastatuen er blitt muret inn i et eget hus mitt på gaten for å beskyttes mot splinter.

Wien er ikke lenger metropol i det østerisk-ungarske rike, og de mange historiske bygg minner om en ganske annen tid. Slottet Schönbrunn og keiserens Hofburg virker jo helt overdådig i sin prakt og ødselhet. Men så har også Wien andre minnesmerker som er blitt særlig elsket av Wienerne til alle tider. Det er først og fremst Stephansdomen. I sine populære folkelige sanger synger også wienerne at så lenge Stephanskirkens tårn raker over byen, så lenge behøver de ikke å være redde for at det skal gå galt med deres elskede by.

Stephansdomen ble påbegynt allerede i 1258, men den egentlige grunnstensnedleggelse fant først sted i 1359. Tårnet som er 136 meter høyt ble fullført i 1433.

Som alle andre fremmede stilet jeg mot Stephansdomen så snart jeg hadde anledning og ble helt grepet av dens majestetiske utseende. Det var en stadig strøm av

besøkende som gikk inn og ut av dommen. På grunn av de mange utenlandske arbeidere som for tiden arbeider i Tyskland, kunde en se skarer av franskmenn, belgiere, tyskere ja også russere (ukrainere) som stod andektig side om side foran et vakker bilde av madonna med barnet, smykket med mange brennede lys som de troende hadde ofret. Det var mange altere rundt om i kirken, ja dommen var så stor at det godt kunde leses flere messer samtidig uten at det ble forstyrrelser.

Etter å ha besøkt kirken, deltok jeg i en vandring gjennom katakombene under domkirken. Disse katakomber er lange underjordiske ganger med store gravkamre som ble benyttet som begravellesplass under krigen i den tid Wien var beleiret av tyrkerne og også seinere inntil det 18. århundrede. Det var begravellesplass for hele byen. Først ble kistene stuet sammen i rom fra gulv til tak inntil etter mange år det meste var gått i oppløsning. Så ble knoklene sortert og en kunde se små kamre fulle av bare hodeskaller eller av leggebein. Et sted var det en gravplass for noen fyrstelige personer hvor kistene stod urørte mitt på gulvet med noen eldgamle gulnede kranser oppå. Langs veggene i dette kammeret var det hyller hvor det stod oppstillet kobberkar som inneholdt innvollene til fyrstelige personer. I gamle dager bestod i Wien den merkelige skikk at de kongelige og høye adelsfolk ble bisatt på tre forskjellige steder. Selve legemet ble bisatt i Habsburgernes gravkammer under Kapuzinerkirken, mens innvollene ble brakt til Stephansdomens katakomber. Hjertet ble lagt i en liten sølvbeholder og brakt til en tredje kirke, jeg tror den het *Votiv-kirken*.

Jeg var også i flere andre gamle kirker i Wien, deriblant i Kapuzinerkirken. Jeg benyttet der anledningen til også å bese Habsburgernes verdensberømte gravkammer. Der hviler i praktfulle sarkofager keiserinne Maria Theresia med sin mann, omgitt av sine 16 barn. Likeså keiser Franz Joseph, keiser Maximilian som ble drept i Mexico og den ulykkelige erkehertug Rudolf. Da det var keiser Franz Josephs dødsdag, brant det lys foran hans sarkofag. Foran Maria Theresias store sarkofag lå en frisk krans fra en ungarsk offisersforening. Her nede hvilte også Napoleons sønn, kongen av Rom inntil han kort før utbruddet av denne krigen ble overført til Invalidedomen i Paris etter ønske fra den tyske stat. I alt ble 137 personer bisatt under Kapuzinerkirken.

I alle kirkene jeg var, var det mange besøkende selv midt på dagen, så en fikk inntrykk av at wienerne sluttet opp om sin kirke og var glad over at de alltid hadde et sted å ty hen med sine sorger og bekymringer, selv om tidene skulde bli aldri så mørke.

Wienerne er bekjent for sitt hjertelag og elskverdige vesen og de har sin egen innstilling overfor livet som ikke forandrer seg. Dessverre gikk dagene i Wien så altfor fort og det var meget mer jeg gjerne skulde ha sett, så det var med tungt hjerte jeg måtte begi meg til Franz Joseph-stasjonen for å ta ekspressen over Prag og videre nordover mot Norge.

Sextus.

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Thronsen & Co. Boktrykkeri, Bernh. Getz gt. 3 - Oslo